

סידור כוונות / שפת הים / סימן ח אהבת שלום תתקסג

מחודשת לגמרי מעיקרא על פי תקנת חכמים, כמו מצות חנוכה ופורים, הגם שקיומה בזמן הזה הוא על פי מצות חכמים, מכל מקום כל ששורשה היא מדאורייתא, פועלת בתיקון ז"ל הגדולים, כשאר מצוות דאורייתא, ונקראת שפיר מצוה מן התורה לענין זה. ורק מצוות גמורות מדרבנן, שהן מחודשות מעיקרא על פי תקנתם, פועלות ביעו"ר, ונקראות דרבנן, גם מצד פעולתן.

וטעמו של דבר יש לפרש, כי כל מצוה שנפסק קיומה מאיזה טעם, כגון הכא שאין לנו בית המקדש וקרבנות, וממילא (למ"ד) גם מצות ספירת העומר אינה נוהגת עוד, אז כשתיקנו חכמים שתתקיים המצוה על פי צוים, לא עקרו המצוה ממקום שורשה למעלה, שהיא בז"ל הגדולים, אלא נתנו לה המשך קיום כפי בחינת שורשה דמעיקרא. ורק במצוות מחודשות ממש של דבריהם וכנ"ל, אז הם תיקנו אותן שיפעלו ביעו"ר, כנלע"ד ודו"ק.

והנה יסוד זה דקדקתי ממ"ש מרן הרש"ש ז"ל בהקדמתו לכוונות פורים (עיין סידור אהבת שלום חלק חנוכה ופורים עמוד קכ"ג, ושם בביאורים עמוד ר"ל), שחנוכה ופורים הם "מצוות גמורות דרבנן", דמאי "גמורות" דנקט, אלא מוכרח שהכוונה כנ"ל, שחנוכה ופורים הם מצוות מחודשות לגמרי אשר מעיקרא צופים תיקנום, ואין להם שורש מדאורייתא. וכן כתב בפירוש דבר זה הרב תורת חכם משם רבו הרש"ש ז"ל (בדף ס"ח ע"א) וז"ל: מפני שאלו המצוות דפורים אין בהם שורש בתורה כמו קידוש על היין, כן שמעתי מפיו ז"ל עכ"ל. ועיין שם בשפת הי"ם (עמוד ר"ל), מה שצידדתי בכוונת הרב תורת חכם.

ברם ראיתי למי שגדול, הוא הגאון המופלא מהרי"ט אלגאזי ז"ל בפסק השמיטה שלו (הנדפס בספר דברי שלום בדף י"ח ע"א). שצידד לחלק כנ"ל, אולם שוב דחה דאינו כך, וז"ל שם: והנה כי כן כפי הכלל המסור בידינו ממה שקיבלנו מפה קדוש ש"ר שלום ז"ל, וכן כתב בכתבי הקודש שלו (בהקדמה לכוונות פורים הנ"ל), דכל המצוות דרבנן כמו נר חנוכה ופורים וכיוצא ממצוות דרבנן, הם ביסוד, שהם יעו"ר, שהם מלכיות דמ"ה ורב"ן וכו', ואם כן יוצא לנו דאיסור עבודת הארץ בזמן הזה [הוא] דרבנן, אי אפשר לומר דנתקן מוחין דאחור דכל הבחינות, כי אם דוקא ביעו"ר וכו', כמשפט מצוות דרבנן. ואף דיש לחלק דשאני שביעית דעיקרו מצוה מן התורה היא, ולא דמי לחנוכה ופורים, [פירוש ששביעית אפילו בזמן הזה מתקנת בז"ל הגדולים כיון ששורשה מן התורה וכנ"ל]. מכל מקום הרב ש"ר שלום ז"ל כתב כן [שמצוות דרבנן הן פועלות ביעו"ר] אפילו במצוות דרבנן דעיקרם מדאורייתא, כמו מרור בזמן הזה וכיוצא, ואם כן הוא הדין שביעית, עכ"ל.